

הבנת

הנקרא

חלק ב'

נושאים ללימוד ותרגול ההבנה ההבעה והלשון העברית

תשע"ג - 2013

תוכן העניינים

3	טרום קריאה	פרק א'
	לדעת מה כתוב מבלי לקרוא, ...	
9	הכותרת	פרק ב'
	תפקידי הכותרת, השערות לגבי הכותרת, התאמת כותרת לקטע	
16	הנושא	פרק ג'
	על מי ועל מה מסופר בקטע...,	
19	הרעיון המרכזי	פרק ד'
	על מי ועל מה מסופר בקטע ומה נאמר עליו...	
28	משפט המפתח	פרק ה'
	איתור משפטי מפתח בקטעי קריאה...	
34	בחן ידיעותיך בהבעה והבנה	פרק ו'
	מגוון תרגילים לתרגול: הכותרת, הנושא, הרעיון המרכזי, משפט המפתח.	
46	הפסקה	פרק ז'
	מהי פסקה, חלקי הפסקה, מהן מילות קישור, מציאת מילות קישור בקטעים, סדר הגיוני בפסקה, לכידות ורצף בפסקה.	
63	תרגילים בהבעה הבנה ולשון	פרק ח'
	מגוון תרגילים לתרגול הנושאים השונים בהבעה הבנה ולשון	

פרק א' - טרום קריאה

כדי להגיע להבנה טובה של טקסט, חשוב להתייחס לרמזים הבאים לפני קריאת הטקסט:

- ❖ כותרת הטקסט.
- ❖ "הבמה" - המקום היכן הופיע הטקסט.
- ❖ תאריך פרסום הטקסט.
- ❖ איורים ומפות המתלווים לטקסט.
- ❖ שאלות.

לדעת מה כתוב מבלי לקרוא

משימה 1

לפניך קטע אשר כתוב בשפה לא מובנת. בכל זאת בעזרת רמזים באפשרותך לפענח את הקטע, ולדעת מהם הרעיונות המרכזיים המופיעים בו.

אם אנו רוצים לדעת מה כתוב מבלי לקרוא, עלינו להסתמך על רמזים שיש לנו. רמזים אלו יכולים להיות כותרת הטקסט, תאריך פרסום הטקסט, איורים ומפות המתלווים לטקסט, ושאלות. רמזים אלו יכולים לעזור לנו להבין מהם הרעיונות המרכזיים המופיעים בטקסט.

רמז - תמונה זו הופיעה לצד הטקסט.

מה לפי דעתך יהיה תוכנו של הטקסט?

משימה 2

את הקטע הזה כתב מרצה לביולוגיה מאוניברסיטת הלסינקי בפינלנד. הקטע מופיע בירחון הנקרא "אקולוגיה".

שְׁמֵרָה אֶת הַמַּדְעָן הַזֶּה מֵעֵת הַיְמִית בְּהִלְסִינְקִי בִּפְיִנְלַנְד. הַקְטָע
מֻפָּיֵעַ בִּירְחוֹן הַנִּקְרָא "אֶקוֹלוֹגְיָה".
שְׁמֵרָה אֶת הַמַּדְעָן הַזֶּה מֵעֵת הַיְמִית בְּהִלְסִינְקִי בִּפְיִנְלַנְד. הַקְטָע
מֻפָּיֵעַ בִּירְחוֹן הַנִּקְרָא "אֶקוֹלוֹגְיָה".
שְׁמֵרָה אֶת הַמַּדְעָן הַזֶּה מֵעֵת הַיְמִית בְּהִלְסִינְקִי בִּפְיִנְלַנְד. הַקְטָע
מֻפָּיֵעַ בִּירְחוֹן הַנִּקְרָא "אֶקוֹלוֹגְיָה".
שְׁמֵרָה אֶת הַמַּדְעָן הַזֶּה מֵעֵת הַיְמִית בְּהִלְסִינְקִי בִּפְיִנְלַנְד. הַקְטָע
מֻפָּיֵעַ בִּירְחוֹן הַנִּקְרָא "אֶקוֹלוֹגְיָה".
שְׁמֵרָה אֶת הַמַּדְעָן הַזֶּה מֵעֵת הַיְמִית בְּהִלְסִינְקִי בִּפְיִנְלַנְד. הַקְטָע
מֻפָּיֵעַ בִּירְחוֹן הַנִּקְרָא "אֶקוֹלוֹגְיָה".
שְׁמֵרָה אֶת הַמַּדְעָן הַזֶּה מֵעֵת הַיְמִית בְּהִלְסִינְקִי בִּפְיִנְלַנְד. הַקְטָע
מֻפָּיֵעַ בִּירְחוֹן הַנִּקְרָא "אֶקוֹלוֹגְיָה".

"אקולוגיה" ביוון בורג, ספטמבר 1997
מרצה לביולוגיה באוניברסיטה הימית בהלסינקי

מה לפי דעתך יהיה תוכנו של הטקסט?

משימה 3

לפניך שאלות המתייחסות לקטע קריאה כלשהו:

- כיצד משפיע הזיהום בים על איכות חיינו?
- האם הבעיה היא מקרית, או שזו תופעה ידועה?
- מהן הסיבות לתופעה?
- מהן התוצאות של זיהום בים?
- מהי ההצעה שלך לפתרון הבעיה?

מחק את מילות השאלה, וקרא את המשפטים ללא מילות השאלה. מהו המידע,

שנוסף לך על הנאמר בקטע, מקריאת המשפטים ללא מילות השאלה?

משימה 4

הים הופך לפח אשפה

ים זה לא פח זבל

מהו המידע הנוסף, הנלמד מהכותרת?

משימה 5

כתוב את כל ההשערות שאספת מכל הרמזים.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

ענה על השאלות הבאות:

- א) מהי הכותרת? _____
- ב) היכן מופיע הטקסט? _____
- ג) תאריך הפרסום הוא: _____
- ד) התבונן באיורים. מה ניתן ללמד מהם? _____

- ה) מה, לדעתך, יהיה תוכנו של המאמר על-פי כל הרמזים שאספת? _____
- _____
- _____
- _____

משימה 7

"מדוע אני מחכה כל - כך לאולימפיאדה?"

לפניך משפט שנאמר על ידי אדם כלשהו. ענה על השאלות הבאות:

- א) מה יכולה להיות הכותרת בנושא זה? _____
- ב) היכן יכול להופיע טקסט בנושא כזה? _____
- ג) כל איזו תקופה יפורסם מאמר בנושא זה? _____
- ד) מה לדעתך יהיה תוכנו של המאמר על-פי כל הרמזים שאספת? _____

פרק ח' - תרגילים בהבעה הבנה ולשון

משימה 1

שער במה יעסוק הקטע, שכותרתו "מבחני כבוד".

מבחני כבוד

רק במספר קטן של בתי ספר ואוניברסיטאות, אין מרמים בזמן שנבחנים. מפורסמת ביותר בתחום זה, האוניברסיטה בוורג'יניה, שבה הונהגה שיטת "מבחני כבוד" כבר בשנת 1842.

בוורג'יניה השמרנית, נודעת עדיין משמעות למושג "ג'נטלמן". פרופסור למשפטים באוניברסיטה זו אומר, כי בשיטת "מבחני כבוד", אין התלמיד נדרש להצטיין בלימודיו, אלא להיות בעל אופי חזק. לדעתו, תלמיד, שמשקר, מרמה או גונב, הוא בעל אופי חלש.

באוניברסיטת ווירג'יניה, אין משגיחים בשעת בחינות. אם סטודנט אחד חושד בחברו בהתנהגות לא מכובדת או בהעתקה, מטילה עליו הנאמנות לאוניברסיטה חובה לחקור בעניין במהירות וביסודיות. ואם עודנו משוכנע בחשדותיו, עליו להציג אותן בפני החשוד. אם אין בפי החבר הסבר משכנע למעשיו, עליו לעזוב את האוניברסיטה תוך עשרים וארבע שעות. במקרה זה, לא תתפרסם סיבת עזיבתו, אבל נשארת בידי החבר הזכות לערער על החלטה זו בפני וועדה של אחד עשר סטודנטים.

ענה על השאלות הבאות:

1. מדוע כינתה אוניברסיטת ווירג'יניה את שיטת המבחנים הזו, בשנת 1842, בשם "מבחני כבוד"?

2. מהי מטרת שיטת "מבחני הכבוד", לדעתו של הפרופסור למשפטים?

3. באוניברסיטה של ווירג'יניה, אין משגיחים בשעת המבחן. אם כך, מי דואג למהלך התקין של המבחנים.

4. כיצד מטפלים בסטודנט שהעתיק?

5. הביטוי 'מבחני כבוד' מופיע במרכאות כי הוא מציין:

- א. מובאה מתוך ספר.
- ב. דיבור ישיר.
- ג. שם של סוג בחינה.
- ד. משמעות הפוכה.

6. הביטוי 'ג'נטלמן' המופיע במרכאות בא לציין:

- א. משמעות הפוכה.
- ב. מושג הלקוח משפה לועזית.
- ג. דיבור ישיר.
- ד. מובאה מתוך ספר.

7. המילה 'שמרנית' פירושה:

- א. מתחדשת.
- ב. מתקדמת.
- ג. מתיישנת.
- ד. לא מתקדמת.